

ЗМІСТ

ВСТУП	6
--------------------	---

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ІНВЕСТИЦІЙ

1.1. Інвестиції та інвестиційна діяльність як об'єкт правового захисту	8
1.2. Розвиток інституту інвестицій в Україні та їх правового захисту	46
1.3. Поняття, особливості та система адміністративно-правового захисту інвестицій в Україні	72
1.4. Принципи адміністративно-правового захисту інвестицій	116
1.5. Нормативні засади адміністративно-правового захисту інвестицій в Україні	141
Висновки до розділу 1	180

РОЗДІЛ 2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ РЕЖИМИ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Поняття та види адміністративно-правових режимів інвестицій в Україні	182
2.2. Адміністративні правовідносини у сфері інвестування	210

2.3. Міжнародно-правові стандарти захисту інвестицій	239
2.4. Сучасний стан адміністративно-правового захисту інвестицій в Україні	268
Висновки до розділу 2	289

РОЗДІЛ 3

МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ІНВЕСТИЦІЙ

3.1. Поняття та зміст механізму адміністративно-правового захисту інвестицій в Україні	292
3.2. Види та адміністративно-правовий статус суб'єктів захисту інвестицій в Україні	316
3.3. Адміністративно-правові засоби захисту інвестицій в Україні	348
3.4. Проблеми та перспективи адміністративної відповідальності суб'єктів інвестиційної діяльності	379
Висновки до розділу 3	400

РОЗДІЛ 4

ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ ЯК СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

4.1. Компетенція та повноваження правоохоронних органів у сфері захисту інвестицій в Україні	403
4.2. Адміністративна діяльність органів Національної поліції України у сфері захисту інвестицій	421
4.3. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії правоохоронних органів у сфері захисту інвестицій в Україні	447
Висновки до розділу 4	464

РОЗДІЛ 5
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ
ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

5.1. Шляхи оптимізації адміністративно-правового регулювання захисту інвестицій в Україні	466
5.2. Зарубіжний досвід адміністративно-правового захисту інвестицій та можливості його використання в Україні	483
Висновки до розділу 5	511
ВИСНОВКИ	515
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	526

ВСТУП

У сучасному світі транскордонний рух капіталу відіграє дедалі важливіше значення у світовій і національній економіці. Більшість держав, у тому числі Україна, прагнуть до якомога ширшого залучення інвестицій, зокрема іноземних, у національну економіку. Адже вони слугують вагомим чинником структурних економічних перетворень, освоєння нових галузей промисловості, застосування інновацій, що зрештою сприяє стабільному фінансовому розвитку країни, а отже, зростанню добробуту її громадян.

Наша держава з перших місяців незалежності беззаперечним пріоритетом визнала залучення іноземного капіталу у вітчизняну економіку. Розпочалося формування правил його залучення – правового режиму іноземного інвестування. У зв'язку з цим загострилася потреба у формуванні привабливого інвестиційного клімату, без якого здійснення поставлених завдань у короткостроковій перспективі є вкрай складним, а в окремих випадках і зовсім неможливим. У межах дослідження правового забезпечення захисту прав й інтересів національних та іноземних інвесторів, які здійснюють інвестиції на території України, варто зауважити, що одним з найбільш значущих факторів у процесі формування сприятливого інвестиційного клімату є високий рівень національного правового захисту інвестицій.

Найважливішою складовою правового захисту національних та іноземних інвестицій є система державних гарантій

захисту прав інвесторів. На жаль, низка об'єктивних і суб'єктивних факторів, непродуманість, стихійність, незбалансованість, недалекоглядність інвестиційної політики зумовили поширення випадків порушення прав інвесторів у процесі їх інвестиційної діяльності. Зазначене актуалізує питання правового, зокрема адміністративно-правового, захисту прав інвесторів в Україні.

Потреба в посиленні правового захисту інвестицій, наявність низки протиріч і неузгодженостей у чинному інвестиційному законодавстві та практиці його застосування, відсутність комплексних наукових розробок з цієї проблематики обумовлюють актуальність обраної теми дослідження, що сприятиме виробленню концептуальної моделі адміністративно-правового захисту суспільних відносин у сфері інвестицій.

У монографії визначено систему й особливості адміністративно-правового захисту інвестицій в Україні, розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо його розвитку й удосконалення. Видання присвячене встановленню законормірностей і шляхів оптимізації інституту захисту інвестицій, визначенню ролі правоохоронних органів у цьому процесі.

РОЗДІЛ 1

Методологічні засади дослідження адміністративно-правового захисту інвестицій

1.1. Інвестиції та інвестиційна діяльність як об'єкт правового захисту

На сучасному етапі безперечним є той факт, що економіка України залежить від імпорту товарів і технологій. Водночас численні проблемні питання в цій сфері дають змогу стверджувати, що якщо найближчим часом не відбудуться корінні зміни, то Україну зрештою почнуть сприймати на світовій арені лише як сировинну державу з неінноваційною системою. Передумовою недопущення такої ситуації є істотна зміна механізмів економічного зростання України, одним з яких має стати масштабна переорієнтація інвестицій в інноваційну сферу. Це значною мірою залежить від повноти і ступеня досконалості нормативно-правової бази. Саме тому потреба в залученні додаткових коштів для розв'язання економічних проблем спонукає законодавця до пошуку оптимальних способів покращення інвестиційного клімату в державі. Адже інвестори не мають бажання вкладати кошти в країни, у яких належним чином не забезпечено захист їхніх прав і законних інтересів¹.

---

¹ Хрімлі О. Г. Захист прав інвесторів у сфері господарювання: теоретико-правовий аспект : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2016. С. 5.

Таким чином, питання забезпечення належного адміністративно-правового захисту інвестицій і прав інвесторів в Україні потребують першочергового вирішення. З цього приводу К. Г. Булатов зазначає, що на потребу в докорінному оновленні методології формування, а отже, теоретичного аналізу адміністративно-правового захисту, вказує також комплекс соціальних, економічних і правових причин².

Одна з основних проблем, яка призводить до колізійної ситуації в українському законодавстві та інших нормативно-правових актах, пов'язана з розбіжностями в застосуванні тих чи інших термінів та їх визначень. З огляду на викладене вище, уже сьогодні варто формувати національний єдиний нормативно-правовий простір і забезпечувати однозначність застосування юридичної, економічної та фінансової термінології в межах як окремих нормативно-правових актів, так і галузевого законодавства загалом. Визначаючи загально-правову міжгалузеву й галузеву термінологію, слід установлювати, як стверджує О. Б. Олійник³, і неухильно дотримуватися приписів щодо застосування однозначності юридичних, економічних і фінансових термінів, а також вимог щодо їхньої точності та зрозумілості. У цьому контексті слушною є позиція Ю. Ф. Прадіда⁴, згідно з якою законодавець, розробник будь-якого нормативно-правового акта, положення, інструкції чи стандарту має дати юридичному, економічному термінові «єдине визначення, включаючи в нього всі істотні, на його

² Булатов К. Г. Административно-правовая защита физических и юридических лиц в Российской Федерации : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02. М., 1998. С. 11.

³ Олійник О. Б. Реформування юридичної риторики в Україні: євроінтеграція та адаптація національного законодавства і права України до законодавства та права Європейського Союзу. *Віче*. 2010. № 18 (279). С. 28.

⁴ Прадід Ю. Ф. Вступ до юридичної лінгвістики : навч. посіб. / за ред. О. Н. Ярмиша. Сімферополь : Доля, 2002. 104 с.

погляд, ознаки, тобто такі, що мають регулятивний характер і правове значення»⁵.

У гуманітарній сфері багатозначність окремих категорій є цілком природним явищем, адже вона характеризує багатство української мови. Натомість у суспільних науках вказана ситуація може призвести до негативних наслідків. З огляду на це, доцільно запровадити правові механізми для попередження цього явища, що спонукатиме до вживання в економічних, фінансових та юридичних документах лише чітко визначених термінів, які мають однозначне та зрозуміле трактування. Для запобігання появі та застосуванню багатозначних, неточних і незрозумілих термінів доцільно ухвалити спеціальні стандарти або ж закони, які б регламентували використання їх у законодавчих і нормативно-правових актах, а також різноманітних документах, які регулюють діяльність фінансових та юридичних інститутів. У таких документах до стилістики й категоріального апарату варто висувати вимоги щодо однозначності, точності та зрозумілості вживаної термінології, яку використовують у теоретичній і практичній діяльності правознавців, економістів, фінансистів та інших фахівців⁶.

Необхідність формування єдиної понятійної бази у сфері інвестицій зумовила потребу в однаковому формулюванні таких ключових понять, як «інвестиція», «іноземна інвестиція», «державна інвестиція», «інвестиційна діяльність»,

---

⁵ Олійник О. Б. Реформування юридичної риторики в Україні: євроінтеграція та адаптація національного законодавства і права України до законодавства та права Європейського Союзу. *Віче*. 2010. № 18 (279). С. 28–29; Прадід Ю. Ф. Вступ до юридичної лінгвістики : навч. посіб. / за ред. О. Н. Ярмиша. Сімферополь : Доля, 2002. 104 с.

⁶ Карпинская Е. В. Унификация, стандартизация, кодификация терминов. Понятие о гармонизации терминов и терминосистем. *Культура русской речи : учебник / под ред. Л. К. Граудиной, Е. Н. Ширяева. М., 2003. § 27. Гл. IV. С. 207–210*; Качур Р. П. Державне регулювання інвестиційної діяльності в трансформаційній економіці України : дис. ... канд. юрид. наук : 08.00.03. Львів, 2015. 237 с.; Туранин В. Ю. Проблемы и перспективы унификации терминологии. *Журнал российского права*. 2002. № 11. С. 46–48.